

บทที่ 2

แนวคิดและการกำกับดูแลสถาบันการเงิน

สถาบันการเงินเป็นสถาบันหนึ่งซึ่งมีความสำคัญยิ่งต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ ทำให้เกิดการพัฒนาด้านต่าง ๆ ขึ้นอย่างมากไม่ว่าจะเป็นทางด้านเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรม และด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากสถาบันการเงินเป็นแหล่งทางการเงินที่จะทำให้ประชาชนมีเงินทุนในการนำไปประกอบอาชีพ หรือการดำเนินชีวิต อีกทั้งยังเป็นที่เก็บรักษาเงินของประชาชนผู้ที่ต้องการออมทรัพย์ได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

1. ข้อพิจารณาเบื้องต้น

1.1 นิยามของสถาบันการเงิน

สถาบันการเงินได้มีผู้ให้คำนิยามไว้หลากหลาย ดังนี้

สถาบันการเงิน (Financial Institutions) หมายถึง สถานที่ที่ได้ให้ความสะดวกต่อการเคลื่อนไหวทางการเงิน (Financial Transactions) ทำให้มีการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการโดยผ่านทางระบบเงินตรา¹

สถาบันการเงิน หมายถึง สถาบันที่ได้ทำการรวบรวมเงินทุน (Collects Funds) จากประชาชน และเป็นสถานที่ในการให้บริการธุรกรรมในด้านสินทรัพย์ทางการเงิน (financial assets) เช่น การฝากเงิน สินเชื่อ และพันธบัตร²

หากพิจารณาจากความหมายของคำว่าสถาบันการเงินตามพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ.2551 ได้มีการให้นิยามไว้ดังนี้

สถาบันการเงิน หมายความว่า ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน บริษัทเครดิตฟองซิเอร์³

---

¹ Loring C. Forwell, Frank Herbert Gane, Donald P. Jacobs. Financial Institutions (Homewood, Illinois: Richard D. Irwin, 1966.1966), p.12.

² Investorwords, financial institution [Online], 9 October 2010. Available from: http://www.investorwords.com/1950/financial_institution.html.

³ มาตรา 4 พระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551

หากพิจารณาจากความหมายของคำว่าสถาบันการเงินข้างต้นแล้ว จึงสามารถแบ่งสถาบันการเงินได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. ธนาคารพาณิชย์ หมายความว่า บริษัทมหาชนจำกัดที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจธนาคารพาณิชย์ และให้หมายความรวมถึงธนาคารพาณิชย์เพื่อรายย่อย ธนาคารพาณิชย์ที่เป็นบริษัทลูกของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ และสาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจธนาคารพาณิชย์
2. บริษัทเงินทุน หมายความว่า บริษัทมหาชนจำกัดที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจเงินทุน
3. บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ หมายความว่า บริษัทมหาชนจำกัดที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์

1.2 พัฒนาการของสถาบันการเงินไทย

ประเทศไทยได้มีการจัดตั้งธนาคารพาณิชย์แห่งแรกขึ้น โดยใช้ชื่อว่าบุคคลภักย์ (BOOK CLUB) เมื่อ พ.ศ. 2447 ซึ่งได้ดำเนินธุรกิจธนาคารพาณิชย์ในเริ่มแรกเพียงการรับเงินฝากและให้สินเชื่อ จากนั้นกิจการมีความเจริญรุ่งเรืองจึงได้เปิดให้บริการด้านการเบิกถอนเงินด้วยเช็ค การแลกเปลี่ยนเงินตรา ต่อมาในปี พ.ศ. 2449 ได้มีการจัดตั้งแบงก์สยามกัมมาจลขึ้น⁴ โดยดำเนินการรับฝากเงินตามปกติแต่ได้มีการเสนอให้ดอกเบียในอัตราร้อยละ 2 ต่อปีแก่ลูกค้าที่มีเงินเหลือในบัญชีเดินสะพัด⁵ อีกทั้งยังมีการให้สินเชื่อ หลังจากนั้นแบงก์สยามกัมมาจลได้เปลี่ยนชื่อเป็นธนาคารไทยพาณิชย์และได้ดำเนินกิจการมาจนถึงปัจจุบัน ถือได้ว่าแบงก์สยามกัมมาจลเป็นแบบอย่างของธนาคารพาณิชย์แห่งแรกของประเทศไทย และได้มีการจัดตั้งธนาคารขึ้นมาอีกมากมายไม่ว่าจะเป็นธนาคารพาณิชย์ที่จัดตั้งขึ้นภายในประเทศและธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศที่ได้เข้ามาเปิดให้บริการในประเทศไทย ซึ่งทำให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศเจริญเติบโตเป็นอย่างมาก

⁴ ชรินทร์ พิทยาวิวิธ, ประวัติและวิวัฒนาการธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย (กรุงเทพมหานคร: อักษรโสภณ, 2551), หน้า 50-53.

⁵ สัมภาษณ์ รอดเพชร และ ชรินทร์ แซ่มสาคร, ประวัติศาสตร์ธนาคารไทย (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สมาพันธ์, 2541), หน้า 25.

1.3 หลักกฎหมาย

1.3.1 หลักความยุติธรรม

หลักความยุติธรรม คือ ความเที่ยงธรรม ความชอบธรรม ความชอบด้วยเหตุผล ซึ่งการให้ความหมายของคำว่าความยุติธรรมนั้นมิได้ให้ความหมายไว้อย่างมากมาย ซึ่งขึ้นอยู่กับบริบทและการนำไปใช้ว่าเราจะนำหลักความยุติธรรมไปใช้กับกรณีใด แต่อย่างไรก็ตามหลักความยุติธรรมถือว่าเป็นหลักการที่สำคัญและจำเป็นในการดำเนินการต่างๆ อย่าง ซึ่งหากเป็นเรื่องของสัญญาแล้วหลักความยุติธรรมก็มีส่วนเกี่ยวข้องด้วย คือ คู่สัญญาทั้ง 2 ฝ่ายจะต้องมีความยุติธรรมในการทำสัญญาต่อกัน จะต้องไม่มีการเอาเปรียบซึ่งกันและกัน ต้องมีความทัดเทียมเท่าเทียมกันในทุกเรื่อง ไม่ว่าจะป็นเจ้าหนี้หรือลูกหนี้ หากไม่มีการเอาเปรียบกันแล้วความยุติธรรมย่อมเกิดขึ้นอย่างแน่นอน และเป็นผลให้สัญญาที่ได้ทำนั้นเป็นไปตามหลักการเรื่องเสรีภาพในการทำสัญญาอีกด้วย

1.3.2 หลักเสรีภาพในการทำสัญญา

หลักเสรีภาพในการทำสัญญาเป็นหลักการที่เปิดโอกาสให้ปัจเจกชนทั้งหลายสามารถที่จะใช้เสรีภาพของตนกำหนดขอบเขตในทางกฎหมายของตนอย่างไรก็ได้โดยวิธีใดๆ หรือมีเนื้อหาอย่างไรก็ได้ รวมทั้งสามารถใช้เสรีภาพของตนจำกัดเสรีภาพของตนเองในอนาคตได้อีกด้วย⁶ หลักเสรีภาพในการทำสัญญา ถือว่าเป็นหลักการที่ดีในการทำสัญญา เนื่องจากเป็นหลักที่ป้องกันการเอาเปรียบได้เป็นอย่างดี ซึ่งหลักการนี้จะมุ่งเน้นให้คู่สัญญาทั้ง 2 ฝ่ายได้มีการตกลงกันก่อนทำสัญญา ในการระบุงเงื่อนไข หลักเกณฑ์ในการทำสัญญา ดังนั้นเมื่อได้มีการตกลงเงื่อนไขในการทำสัญญาให้เป็นไปตามหลักเสรีภาพแล้ว สัญญาก็จะเป็นไปตามสิ่งที่คู่สัญญาประสงค์ และทำให้การทำสัญญาเป็นไปได้อย่างราบรื่น

1.3.3 หลักสุจริต

หลักสุจริตเป็นหลักการที่ต้องการให้มีความสุจริตใจกันระหว่างคู่สัญญาว่าเมื่อสัญญาได้เกิดขึ้นแล้ว คู่สัญญาจะต้องสุจริตใจต่อกัน คู่สัญญาแต่ละฝ่ายควรจะช่วยรักษาผลประโยชน์ของคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งตามสมควร อย่างตรงไปตรงมา ไม่มีการเอาเปรียบซึ่ง

⁶ ศนันทภรณ์ (จำปี) โสทธิพันธุ์, คำอธิบาย นิติกรรม-สัญญา (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2553), หน้า 463.

กันและกัน⁷ ซึ่งหลักสุจริตนี้เมื่อนำมาปรับใช้กับการทำสัญญาระหว่างสถาบันการเงินกับลูกค้าแล้ว นั้น ทั้ง 2 ฝ่ายจะต้องสุจริตใจต่อกัน จะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามสัญญาที่ได้ทำต่อกันไว้

1.3.4 หลักกฎหมายการกู้ยืมเงิน

หลักกฎหมายเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินจะเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่ได้กำหนดการกู้ยืมไว้เป็นหลักเกณฑ์ ดังนี้

1) การกู้ยืมเงินเกินกว่า 2,000 บาท ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ และลงลายมือชื่อผู้กู้ยืมเป็นสำคัญ จึงสามารถดำเนินการฟ้องร้องบังคับคดีได้⁸ ดังนั้นไม่ว่าเป็นการกู้ยืมเงินจากบุคคลธรรมดาหรือจะเป็นการกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงิน จะต้องมีการทำสัญญากู้ยืมเงินไว้ เพื่อให้เป็นหลักฐานการกู้ยืมเงินต่อกัน และสัญญากู้ยืมยังเป็นการป้องกันความเสี่ยงต่อการฉ้อโกงทั้งต่อลูกหนี้และต่อเจ้าหนี้ได้ดียิ่งด้วย

2) การกู้ยืมเงินห้ามคิดดอกเบี้ยเกินร้อยละ 15 ต่อปี หากเรียกดอกเบี้ยเงินกู้เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด ดอกเบี้ยที่เกิดขึ้นถือเป็นโมฆะ⁹ แต่ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยนี้ไว้มุ่งใช้แก่การกู้ยืมเงินระหว่างบุคคลธรรมดาทั่วไป ส่วนกรณีของการกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินนั้นสามารถเรียกเก็บดอกเบี้ยเงินกู้ได้มากกว่าอัตราร้อยละ 15 ต่อปีได้โดยไม่ผิดต่อกฎหมายเนื่องจากเป็นไปตามพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ.2523

⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 505

⁸ มาตรา 653 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

⁹ มาตรา 654 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

2. การกำกับดูแลสถาบันการเงิน

ธนาคารแห่งประเทศไทยได้มีวัตถุประสงค์ในการกำกับดูแลสถาบันการเงินไว้ คือ มุ่งรักษาเสถียรภาพของระบบสถาบันการเงิน โดยการกำกับตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพด้วยความโปร่งใส และส่งเสริมให้สถาบันการเงินมีธรรมาภิบาล และบริหารความเสี่ยงได้อย่างเหมาะสม¹⁰ โดยมีเป้าประสงค์เชิงกลยุทธ์ในการกำกับดูแลสถาบันการเงิน ปี พ.ศ. 2550 -2554 คือ มีระบบการกำกับตรวจสอบสถาบันการเงินที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล ให้สถาบันการเงินไทยดำเนินธุรกิจตามมาตรฐานสากล สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้ และทำให้ประชาชนได้รับความเป็นธรรมจากการใช้บริการทางการเงิน

2.1 หลักเกณฑ์กฎหมายในการกำกับดูแลธุรกิจสถาบันการเงิน

ในปัจจุบันได้มีกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์ในการกำกับดูแลธุรกิจสถาบันการเงิน คือ พระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ.2551 ซึ่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้รวมกฎหมายการเงิน 2 ฉบับเข้าไว้ด้วยกัน อันได้แก่ พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 และ พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ พ.ศ. 2522 เนื่องมาจากพระราชบัญญัติทั้ง 2 ฉบับนี้ยังมีเนื้อหาที่ยังไม่ครอบคลุมในเรื่องของการกำกับดูแลธุรกิจสถาบันการเงิน และรวมถึงลักษณะของการดำเนินงานต่าง ๆ ดังนั้นการตราพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 ขึ้นมาก็เพื่อปรับปรุงมาตรการในการกำกับดูแลสถาบันการเงินให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ให้เกิดความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลง โดยพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงินได้บัญญัติเนื้อหาที่ครอบคลุมในเรื่องต่าง ๆ เช่น การนิยามคำว่าสถาบันการเงินที่ได้ให้คำนิยามที่มีความหมายกว้างขึ้น การกำหนดความยืดหยุ่นของการเข้ามาถือหุ้นของชาวต่างชาติในธุรกิจสถาบันการเงินไทยมากขึ้น การกำหนดเรื่องการคุ้มครองผู้บริโภค รวมถึงหลักเกณฑ์ในการดำรงสินทรัพย์ ดำรงเงินกองทุน เป็นต้น

ดังนั้นจากการศึกษาพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 ทำให้เห็นว่าพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้วางหลักเกี่ยวกับการกำกับดูแลสถาบันการเงินไว้อยู่หลายหลักด้วยกัน ดังต่อไปนี้

¹⁰ ธนาคารแห่งประเทศไทย, วัตถุประสงค์ในการกำกับดูแลสถาบันการเงิน (พันธกิจ) [ออนไลน์], 15 กันยายน 2553. แหล่งที่มา: <http://www.bot.or.th/Thai/FinancialInstitutions/Pages/obligation1.aspx>

2.1.1 เรื่องการให้ใบอนุญาต

การพิจารณาให้ใบอนุญาตในการจัดตั้งธุรกิจสถาบันการเงิน กระทรวงการคลังและธนาคารแห่งประเทศไทยจะต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมของโครงสร้างผู้ถือหุ้น คุณสมบัติของกรรมการและผู้บริหารระดับสูง แผนปฏิบัติการและการควบคุมภายในและประมาณการทางการเงินรวมถึงเงินกองทุนด้วย¹¹ อีกทั้งในการดำเนินการจัดตั้งนั้นจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามหลักการที่ได้ระบุไว้ในพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ.2551 มาตรา 9 – มาตรา 12 โดยได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ว่า ธนาคารพาณิชย์ ธุรกิจเงินทุน หรือธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์จะต้องเป็นบริษัทมหาชนเท่านั้นจึงจะได้รับใบอนุญาตให้ประกอบธุรกิจสถาบันการเงิน โดยจะได้รับใบอนุญาตจากรัฐมนตรีโดยคำแนะนำจากธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งคำว่า “รัฐมนตรี” ในที่นี้ คือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง เมื่อได้รับใบอนุญาตแล้วสถาบันการเงินจะต้องใช้ชื่อ ซึ่งมีคำว่า ธนาคาร หรือ บริษัทเงินทุน หรือ บริษัทเครดิตฟองซิเอร์นำหน้าเสมอตามที่ได้ขออนุญาตไว้ และนอกจากนั้นยังได้มีการบัญญัติห้ามมิให้ผู้ที่ไม่ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งเป็นสถาบันการเงินใช้คำนำหน้าชื่อที่บ่งบอกได้ว่าเป็นธุรกิจเกี่ยวกับสถาบันการเงิน เช่น ธนาคาร เงินทุน การเงิน การลงทุน เครดิต ทรัสต์ ไฟแนนซ์ หรือคำอื่น ๆ ที่มีความหมายในลักษณะเช่นเดียวกันนี้

2.1.2 ขอบเขตของธุรกิจ

ขอบเขตของธุรกิจ จะเป็นไปตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 ที่ได้กำหนดขอบเขตธุรกิจของสถาบันการเงินแต่ละประเภท เช่น การรับฝากเงิน การรับเงินจากประชาชนที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถามหรือเมื่อสิ้นกำหนดระยะเวลาที่ได้กำหนดไว้ การให้สินเชื่อ (ไม่ว่าจะเป็นการให้กู้ยืมเงิน หรือซื้อ ซื้อลด รับช่วงซื้อลดตัวเงิน เป็นต้น) การซื้อขายตัวแลกเปลี่ยนหรือตราสารเปลี่ยนมือ การซื้อขายเงินปวงรีต่างประเทศ หรือการให้กู้ยืม โดยวิธีการรับจำนองอสังหาริมทรัพย์ เป็นต้น¹² ซึ่งแต่ละธุรกิจของสถาบันการเงินจะมีขอบเขตของ

¹¹ ธนาคารแห่งประเทศไทย, การให้ใบอนุญาตประกอบธุรกิจสถาบันการเงิน [ออนไลน์], 10 สิงหาคม 2553. แหล่งที่มา: http://www.bot.or.th/Thai/FinancialInstitutions/PruReg_HB/PruReg_HB/Documents/01_License.pdf.

¹² ธนาคารแห่งประเทศไทย, ขอบเขตธุรกิจของธนาคารพาณิชย์ [ออนไลน์], 10 สิงหาคม 2553. แหล่งที่มา: http://www.bot.or.th/Thai/FinancialInstitutions/PruReg_HB/PruReg_HB/Documents/02_BusScope.pdf.

ธุรกิจที่แตกต่างกันออกไป แล้วแต่ว่าจะมีแนวทางในการดำเนินงานเป็นรูปแบบไหน ทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับ การเห็นชอบจากธนาคารแห่งประเทศไทยที่จะทำการพิจารณาตามคำขอในการจัดตั้ง เช่น ธนาคารพาณิชย์จะมีขอบเขตในการประกอบธุรกิจ คือ การรับฝากเงิน หรือรับเงินจากประชาชนที่ ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถามหรือเมื่อสิ้นระยะเวลาที่กำหนดไว้ และใช้ประโยชน์จากเงินนั้น เช่น การให้ สินเชื่อ (การให้กู้ยืม หรือซื้อ ซื้อลด รับช่วงซื้อลดตัวเงินเป็นเจ้าหนี้) ซื้อขายตัวแลกเงินหรือตราสาร เปลี่ยนมืออื่นใด ซื้อขายเงินปวิวรรตต่างประเทศ เป็นต้น

2.1.3 การกำกับแบบรวมกลุ่ม

การกำกับแบบรวมกลุ่ม (Consolidated Supervision) หมายถึง การ กำกับดูแลการดำเนินงานของสถาบันการเงินในภาพรวมของกลุ่มธุรกิจทางการเงิน โดยผลักดันให้ สถาบันการเงินที่เป็นบริษัทแม่เข้าไปดูแลการดำเนินธุรกิจของบริษัทที่ตนเองเข้าไปถือหุ้น พร้อมกับ การดูแลธุรกิจของตนเองทั้งในเชิงคุณภาพและปริมาณ ไม่ว่าจะเป็นการรักษาระดับเงินกองทุนของ กลุ่มธุรกิจทางการเงินให้เหมาะสม การกำหนดนโยบายการดำเนินธุรกิจ การกำหนดนโยบาย บริหารความเสี่ยงภายในกลุ่ม และการจัดทำรายงานทางการเงินของกลุ่ม เป็นต้น โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อเป็นการเพิ่มความแข็งแกร่งและความมั่นคงของสถาบันการเงินและกลุ่มองค์กร ทางการเงินของสถาบันการเงินโดยรวม¹³ ซึ่งการทำธุรกิจแบบรวมกลุ่มของธนาคาร เช่น การฝาก การถอน หน่วยลงทุน บัตรเครดิต เป็นต้น จะมีลักษณะการดำเนินงานหลายอย่างไปพร้อม ๆ กัน ดังนั้นหากลูกค้าสามารถมาใช้บริการที่ธนาคารเพียงแห่งเดียวและสามารถให้บริการได้ครบวงจร จะเป็นประโยชน์ต่อลูกค้าที่มาใช้บริการเป็นอย่างมาก

2.1.4 ความเสี่ยงด้านเครดิต

ความเสี่ยงด้านเครดิต (Credit Risk) หมายถึง โอกาส หรือความน่าจะเป็น ที่ลูกหนี้หรือคู่สัญญาของธนาคารไม่สามารถปฏิบัติตามข้อตกลง หรือภาระผูกพันที่ระบุไว้

¹³ ธนาคารแห่งประเทศไทย, การกำกับแบบรวมกลุ่ม [ออนไลน์], 10 สิงหาคม 2553. แหล่งที่มา: http://www.bot.or.th/Thai/FinancialInstitutions/PruReg_HB/PruReg_HB/Documents/03_Consolidate.pdf.

ในสัญญา เช่น การไม่ได้รับชำระหนี้คืน หรือได้มาเพียงบางส่วน หรือเงินลงทุนในหลักทรัพย์ลดลง เมื่อราคาหลักทรัพย์ได้ลดลง¹⁴

ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มธุรกิจทางเงินรูปแบบไหน ย่อมจะมีความเสี่ยงด้านเครดิตทั้งสิ้น อยู่ที่ว่า จะได้รับความเสี่ยงมากหรือน้อยเพียงใดเท่านั้น ดังนั้นการป้องกันไม่ให้เกิดความเสี่ยงทางด้านเครดิต ธนาคารจึงควรที่จะศึกษาถึงตัวผู้มาขอสินเชื่อให้เป็นที่แน่ชัดว่าสามารถชำระเงินกู้ได้ มีหลักทรัพย์มาค้ำประกันเพียงพอหรือไม่ เพื่อเป็นกันป้องกันความเสี่ยงอีกทางหนึ่ง และธนาคารควรทำการปล่อยกู้ในจำนวนที่น้อย แม้ว่าการปล่อยกู้ทางธนาคารจะได้รับผลกำไรจากอัตราดอกเบี้ยที่ได้ให้กู้ไป แต่หากเงินที่ได้ปล่อยกู้ไปธนาคารไม่สามารถเรียกคืนได้ กลายเป็นหนี้สูญ จึงทำให้ความเสี่ยงทางด้านเครดิตเพิ่มขึ้น

2.1.5 ความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง¹⁵

ความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง (Liquidity Risk) หมายถึง ความเสี่ยงที่เกิดจากการที่ธนาคารไม่สามารถชำระหนี้สินที่รวมถึงเงินฝากและภาระผูกพันได้เมื่อครบกำหนด หรือเมื่อถูกทวงถามตามสัญญา เนื่องจากไม่สามารถเปลี่ยนสินทรัพย์เป็นเงินสดได้ทันเวลาหรือไม่สามารถจัดหาเงินทุนได้เพียงพอ หรือสามารถจัดหาเงินทุนได้แต่ด้วยต้นทุนที่สูงเกินกว่าระดับที่ยอมรับได้ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของผู้ฝากเงินจึงอาจนำมาสู่ปัญหาการถอนเงินฝาก (Run) จนเกิดเป็นปัญหาสภาพคล่องต่อธนาคาร รวมถึงกระทบต่อรายได้และเงินกองทุนของธนาคารจนไม่สามารถดำเนินกิจการต่อไปได้

¹⁴ ธนาคารแห่งประเทศไทย, ความเสี่ยงด้านเครดิต [ออนไลน์], 10 สิงหาคม 2553. แหล่งที่มา: http://www.bot.or.th/Thai/FinancialInstitutions/PruReg_HB/PruReg_HB/Documents/04_Cr_Risk.pdf.

¹⁵ ธนาคารแห่งประเทศไทย, ความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง [ออนไลน์], 10 สิงหาคม 2553. แหล่งที่มา: http://www.bot.or.th/Thai/FinancialInstitutions/PruReg_HB/PruReg_HB/Documents/05_Lq_Risk.pdf.

2.1.6 ความเสี่ยงด้านการตลาด¹⁶

ความเสี่ยงด้านการตลาด (Market Risk) หมายถึง ความเสี่ยงที่สถาบันการเงินอาจได้รับความเสียหาย เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงมูลค่าของสินทรัพย์ หนี้สิน และภาระผูกพันที่เกิดจากการเคลื่อนไหวของอัตราดอกเบี้ย (Interest Rate) อัตราแลกเปลี่ยน (Foreign Exchange Rate) เป็นต้น

ดังนั้น ความเสี่ยงด้านการตลาดเป็นความเสี่ยงที่เกิดจากปัจจัยหลายด้าน เช่น กรณีของการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยในตลาด ไม่ว่าจะอัตราดอกเบี้ยเพิ่มขึ้นหรือลดลงย่อมมีผลกระทบต่อธนาคาร เป็นเหตุให้ธนาคารต้องมีการวิเคราะห์อัตราดอกเบี้ยให้ดีเพื่อประกอบการพิจารณาในการปล่อยสินเชื่อและรับฝากเงินจากประชาชน โดยหากเป็นดอกเบี้ยอยู่ช่วงขาลง ธนาคารจะไม่รับฝากเงินจากประชาชนมากเพราะมีผลทำให้ธนาคารขาดทุนได้ หรือจะไปลดอัตราดอกเบี้ยเงินฝากก็ไม่สามารถทำได้ในทันที หรือกรณีการปล่อยกู้ หากอยู่ในช่วงดอกเบี้ยขาขึ้น หากธนาคารปล่อยกู้ไป ธนาคารจะประสบปัญหาการขาดทุนเช่นกัน เนื่องจากขณะที่ธนาคารปล่อยกู้ไปแล้วนั้นได้ปล่อยกู้ไปในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำ ดังนั้นธนาคารจึงต้องมีการวิเคราะห์อัตราดอกเบี้ยล่วงหน้าให้ดี เพื่อไม่ให้เกิดสภาวะการขาดทุนเนื่องจากอัตราดอกเบี้ยขึ้นหรือลง หรือเรื่องอัตราแลกเปลี่ยนที่มีความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะค่าเงินบาทแข็งหรือค่าเงินบาทอ่อน ทุกอย่างมีผลกระทบต่อธนาคารทั้งสิ้น ดังนั้นเรื่องความเสี่ยงทางด้านการตลาดเป็นเรื่องที่ไม่มีความแน่นอน ธนาคารจึงควรที่ต้องมีมาตรการในการวางแผนการจัดการเรื่องความเสี่ยงนี้ให้ดี จึงจะทำให้ธนาคารไม่ประสบต่อสภาวะการขาดทุน

2.1.7 ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติการ¹⁷

ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติการ (Operational Risk) หมายถึง ความเสี่ยงที่เกิดจากความเสียหายอันเนื่องมาจากการขาดการกำกับดูแลกิจการที่ดี หรือขาดธรรมาภิบาลในองค์กรและการขาดการควบคุมที่ดี โดยอาจเกี่ยวข้องกับกระบวนการปฏิบัติงานภายใน บุคลากร

¹⁶ ธนาคารแห่งประเทศไทย, ความเสี่ยงด้านการตลาด [ออนไลน์], 10 สิงหาคม 2553. แหล่งที่มา: http://www.bot.or.th/Thai/FinancialInstitutions/PruReg_HB/PruReg_HB/Documents/06_Mrk_Risk.pdf.

¹⁷ ธนาคารแห่งประเทศไทย, ความเสี่ยงเรื่องการปฏิบัติการ [ออนไลน์], 10 สิงหาคม 2553. แหล่งที่มา: http://www.bot.or.th/Thai/FinancialInstitutions/PruReg_HB/PruReg_HB/Documents/07_Op_Risk.pdf.

ระบบงาน หรือเหตุการณ์ภายนอก และส่งผลกระทบต่อฐานะทางการเงิน รายได้ เงินกองทุน และชื่อเสียงของสถาบันการเงิน นอกจากนี้ยังรวมถึงการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายที่บัญญัติไว้อีกด้วย ดังนั้นการบริหารความเสี่ยงทางด้านการปฏิบัติงาน ธนาคารจึงควรมีการกำหนดแนวนโยบายในการบริหารความเสี่ยงโดยการระบุความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น การประเมินความเสี่ยง การควบคุม และลดความเสี่ยง รวมถึงการจัดทำแผนฉุกเฉินไว้ด้วย เป็นต้น ฉะนั้น ความเสี่ยงทางด้านนี้สามารถทำการป้องกันได้ โดยการสร้างระบบการทำงานที่ดี และมีระบบการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ

2.1.8 เงินกองทุนเพื่อรองรับความเสี่ยง

เงินกองทุน คือ เงินทุนที่สถาบันการเงินสามารถใช้รองรับความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นจากการดำเนินธุรกิจต่าง ๆ เช่น การให้สินเชื่อ การลงทุน โดยองค์ประกอบของเงินกองทุนจะครอบคลุมมากกว่าส่วนของผู้ถือหุ้น โดยรวมถึงตราสารหนี้ที่มีลักษณะคล้ายทุน และเงินสำรองที่สถาบันการเงินได้กันไว้แล้วสำหรับสินทรัพย์จัดชั้นปกติอีกด้วย เงินกองทุนจะเป็นตัววัดความมั่นคงของธนาคาร ดังนั้นจึงต้องมีเงินกองทุนอย่างเพียงพอเพื่อเป็นการรองรับการขาดทุนของธนาคาร และให้ธนาคารสามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้โดยไม่เกิดความเสียหายต่อผู้ฝากเงิน เจ้าหนี้ และผู้ที่มาใช้บริการ¹⁸

องค์ประกอบของเงินกองทุน จะแบ่งออกได้เป็น 2 ชั้น ดังนี้

เงินกองทุนชั้นที่ 1 คือ เงินทุนปกติของธนาคาร ซึ่งถือว่าเป็นเงินกองทุนหลัก ได้แก่ ทุนชำระแล้ว ส่วนล้ำมูลค่าหุ้น และรวมถึงกำไรสะสมที่เหลือจากการปันผลแล้ว

เงินกองทุนชั้นที่ 2 คือ เป็นเงินกองทุนส่วนเพิ่ม ได้แก่ เงินที่ได้จากการตีราคาที่ดินหรืออาคาร เงินสำรองสำหรับสินทรัพย์จัดชั้นปกติ เงินที่ได้จากการออกหุ้นบุริมสิทธิ์ชนิดสะสมเงินปันผล ตราสารหนี้ด้อยสิทธิระยะยาวและตราสารที่มีลักษณะคล้ายทุน

¹⁸ ธนาคารแห่งประเทศไทย, เงินกองทุนเพื่อรองรับความเสี่ยง [ออนไลน์], 10 สิงหาคม 2553. แหล่งที่มา: http://www.bot.or.th/Thai/FinancialInstitutions/PruReg_HB/PruReg_HB/Documents/08_Capital_Adequacy.pdf.

2.1.9 การคุ้มครองผู้บริโภค¹⁹

ปัจจุบันการคำนึงถึงผู้บริโภคได้มีความสำคัญ ไม่ว่าการประกอบธุรกิจแบบไหนจะต้องคำนึงถึงผู้บริโภคมาเป็นอันดับหนึ่ง แม้แต่สถาบันการเงินยังต้องมีการกำหนดถึงการคุ้มครองผู้บริโภคไว้เช่นกัน เพื่อให้ผู้บริโภคสามารถมีข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการ โดยมาตรการที่ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ออกมาเพื่อใช้ในการคุ้มครองผู้บริโภค เช่น การให้ธนาคารเปิดเผยข้อมูลอัตราดอกเบี้ยเงินฝากและเงินกู้ การให้เปิดเผยอัตราค่าธรรมเนียมทั่วไป เช่น ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวเงินฝากและเงินกู้ด้วย การให้เปิดเผยอัตราดอกเบี้ย และค่าธรรมเนียมของบัตรเครดิต เนื่องจากปัจจุบันการให้บริการบัตรเครดิตได้ขยายตัว และมีผู้ใช้บริการเป็นอย่างมาก ดังนั้นการกำหนดให้ธนาคารที่ได้ให้บริการด้านบัตรเครดิต จำเป็นต้องเปิดเผยถึงข้อมูลที่ลูกค้าควรได้ รวมถึงรายละเอียดอื่น ๆ ที่มีผลกระทบต่อลูกค้า ธนาคารจำเป็นต้องมีการกำหนดการดำเนินงานให้มีความชัดเจน อย่าให้เกิดการเอาเปรียบลูกค้าได้ เช่น เรื่องของสัญญาค้ำประกันทุกฉบับจำเป็นต้องระบุเงินต้นในการกู้ด้วย หรือในกรณีที่ถูกค่าไปทำธุรกรรมทางการเงินกับธนาคารไม่ว่าลักษณะใด ทางธนาคารจะต้องให้ใบเสร็จ หรือเอกสารต่าง ๆ ที่ได้บ่งบอกถึงการได้ทำธุรกรรมนั้นให้แก่ลูกค้าด้วย

2.2 หลักเกณฑ์ในการวิเคราะห์สินเชื่อของสถาบันการเงิน

การวิเคราะห์สินเชื่อถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญในระดับต้น ๆ ของสถาบันการเงิน เนื่องมาจากการให้สินเชื่อเป็นธุรกรรมที่ประชาชนให้ความสนใจในการทำธุรกรรมชนิดนี้กับสถาบันการเงินมาเป็นอันดับแรก ดังนั้นการวิเคราะห์สินเชื่อจึงเป็นเรื่องที่สถาบันการเงินจะต้องมีการใส่ใจ และเรียนรู้ถึงระบบกฎเกณฑ์ให้เป็นอย่างดี มิเช่นนั้นผลกระทบที่เกิดขึ้นจะตกอยู่กับสถาบันการเงินโดยตรง ทั้งเรื่องของความเสี่ยงและปัญหาการขาดทุน

2.2.1 หลักเกณฑ์ทั่วไปในการวิเคราะห์สินเชื่อ

หลักเกณฑ์ทั่วไปในการวิเคราะห์สินเชื่อ มีหลักเกณฑ์ใหญ่ ๆ อยู่ 7 ประการด้วยกันที่ทางสถาบันการเงินจะต้องใช้ในการพิจารณาการให้สินเชื่อ ซึ่งแต่ละหลักเกณฑ์

¹⁹ ธนาคารแห่งประเทศไทย. การคุ้มครองผู้บริโภค [ออนไลน์], 10 สิงหาคม 2553. แหล่งที่มา: http://www.bot.or.th/Thai/FinancialInstitutions/PruReg_HB/PruReg_HB/Documents/09_Protect_Consumer.pdf.

จะมีทั้งแหล่งข้อมูลและเครื่องบ่งชี้ทั้งในทางด้านปริมาณ (Quantitative) และในเชิงคุณภาพ (Qualitative) โดยหลักเกณฑ์ทั้ง 6 ประการมีดังนี้²⁰

2.2.1.1 หลักประกันหรืออัตราความเสี่ยง (Safety) คือ หลักทรัพย์หรือความแตกต่างของวงเงินกู้ ความมั่นคงในทรัพย์สิน รวมทั้งการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน ซึ่งข้อมูลที่ใช้ในการพิจารณาอาจจะมาจากการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน (Ratio Analysis) เช่นการวิเคราะห์สภาพคล่องทางการเงิน (Liquidity Ratio) รวมทั้ง การวิเคราะห์หลักทรัพย์และความแตกต่างในมูลค่าของวงเงินกู้ และการป้องกันสินทรัพย์ (Assets Protection)

2.2.1.2 ความสามารถของกิจการในการสร้างกำไร (Profitability) คือ การวิเคราะห์หาจุดคุ้มทุน (Break-Even-Point) หรือการประมาณการทางการเงิน โดยข้อมูลหรือเครื่องบ่งชี้จะมาจากการพยากรณ์การขาย (Sales Forecast) หรือการคาดคะเนฐานะทางการเงินจากงบดุล งบกำไรขาดทุน

2.2.1.3 สภาพคล่องของทรัพย์สิน (Liquidity) สามารถพิจารณาได้จากบัญชีงบดุล (Balance Sheet Protection)

2.2.1.4 ภาวะการหมุนเวียนของเงินทุน (Mobility) โดยทำการวิเคราะห์จากกระแสการหมุนเวียนของเงิน (Flow of Funds)

2.2.1.5 ความสามารถและความชำนาญในด้านเทคนิคและการบริหาร (Technical & Managerial Skills) สามารถทำการพิจารณาได้จากระบบการผลิต ควบคุมคุณภาพและกลวิธีทางการตลาด โครงสร้างและการบริหารภายใน เป้าหมายและการบริหารงานระยะสั้นระยะยาว แผนการดำเนินงานระยะสั้นระยะยาว และแผนพัฒนาบุคคล

2.2.1.6 อนาคตของธุรกิจและการประกอบการ คือ แผนพัฒนาธุรกิจและการขยายสาขา หรือการปรับปรุงการดำเนินแนวธุรกิจ (Business Development and Diversification)

²⁰

ชรินทร์ พิทยาวิวิธ, การบริหารสินเชื่อสถาบันการเงินครบวงจร (กรุงเทพมหานคร: อักษรโสภณ, 2547), หน้า 5.

หลักเกณฑ์ทั้ง 6 ประการนี้เป็นเพียงหลักทั่วไปในการพิจารณาสินเชื่อ โดยเป็นการตั้งไว้เป็นแนวทางแก่สถาบันการเงินในการนำไปปรับใช้ในการให้สินเชื่อ อาจจะมีการเพิ่มเติมหลักเกณฑ์ตามความเหมาะสมในแต่ละยุคแต่ละสมัยได้

2.2.2 หลักเกณฑ์ในการวิเคราะห์สินเชื่อแบบ 5 P's Credit

2.2.2.1 ผู้ขอสินเชื่อ (People) สถาบันการเงินมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ขอสินเชื่อให้เป็นอย่างดี โดยทำการพิจารณาจากคุณสมบัติของผู้กู้ รวมทั้งดูถึงความตั้งใจจริงและความสามารถในการชำระหนี้ของตัวผู้ขอสินเชื่อ

2.2.2.2 วัตถุประสงค์ในการขอสินเชื่อ (Purposes) เป็นการพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ในการกู้ยืม ซึ่งวัตถุประสงค์นี้จะมีจุดเด่นอยู่ 2 ประการ คือ อำนวยประโยชน์ให้แก่ผู้ขอกู้ยืม เมื่อได้เงินไปใช้จ่าย หรือลงทุนตามวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดรายได้ หรือผลกำไรกลับคืนมาชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามข้อตกลง และวัตถุประสงค์จะต้องสามารถสนองต่อเจ้าหนี้ได้ คือ การได้รับชำระหนี้และได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากเงินลงทุนเป็นดอกเบี้ยหรือส่วนลด²¹

2.2.2.3 การชำระเงิน (Payment) คือ การชำระเงินคืนของผู้กู้ โดยเป็นการทำให้สถาบันการเงินได้รับเงินคืนพร้อมทั้งได้ผลตอบแทนกลับมาในรูปของดอกเบี้ย

2.2.2.4 หลักประกัน (Protection) เป็นตัวป้องกันและผ่อนความเสี่ยงให้แก่สถาบันการเงินซึ่งเป็นเจ้าหนี้ของผู้กู้ได้เป็นอย่างดี

2.2.2.5 ความเจริญก้าวหน้าในกิจการ (Prospective) เป็นการพิจารณาถึงผลการดำเนินธุรกิจของกิจการที่ได้มาขอสินเชื่อ

2.2.3 หลักเกณฑ์ในการวิเคราะห์สินเชื่อแบบ 6C's Credit

หลักเกณฑ์ในการวิเคราะห์สินเชื่อแบบ 6C's Credit เป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณาคุณค่าทางสินเชื่อ ซึ่งพนักงานทางด้านสินเชื่อของสถาบันการเงินทุกคนจะได้รับการ

²¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 7

อบรมในเรื่องการวิเคราะห์แบบ 6C's เพราะถือว่าเป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์สินเชื่อ โดย6C's ประกอบไปด้วย²²

2.2.3.1 คุณสมบัติของผู้ขอสินเชื่อ (Character) เป็นการพิจารณาคุณสมบัติประการแรกของผู้ให้สินเชื่อในการดูลักษณะของผู้ขอสินเชื่อ โดยดูจากลักษณะนิสัยของผู้ขอสินเชื่อ ประกอบกับพฤติกรรมของผู้ขอสินเชื่อ เช่น ความซื่อสัตย์ ความมั่นคง ซึ่งจะแสดงออกมาจากความตั้งใจในการชำระหนี้ รวมทั้งอาชีพการงานของผู้ขอสินเชื่อว่ามีความเสี่ยงมากน้อยเพียงใด โดยอาจพิจารณาจากพฤติกรรมดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 การพิจารณาสินเชื่อจากคุณสมบัติของผู้ขอสินเชื่อ²³

พฤติกรรม	ข้อมูลการพิจารณา	
	บุคคล	ธุรกิจ
ความรับผิดชอบ	ประวัติการชำระหนี้	อุปนิสัยฝ่ายบริหาร
ความมั่นคง	เรื่องที่อยู่อาศัย	ประวัติการชำระหนี้ของธุรกิจ
ความซื่อสัตย์สุจริต	ลักษณะงานที่ทำ	ประวัติการถูกฟ้องร้อง
ความตรงต่อเวลา	ฐานะทางสังคม	การล้มละลาย
ความเสมอต้นเสมอปลาย	ความเห็นของผู้ที่คุ้นเคยและใกล้ชิด	ฐานะของกิจการและการเติบโต นโยบายการชำระหนี้ วิธีการชำระหนี้

2.2.3.2 ความสามารถในการชำระหนี้ (Capacity) พิจารณาจากความสามารถในการหารายได้จากการประกอบอาชีพหรือการทำธุรกิจ ซึ่งจะเป็นการส่งผลต่อการชำระหนี้ของผู้ขอสินเชื่อเป็นอย่างมาก

²² กฤษฎา สังขมณี, การจัดการสินเชื่อ (กรุงเทพมหานคร: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 2547), หน้า 83.

²³ ภิเชก ชัยนิรันดร์, การบริหารสินเชื่อ (กรุงเทพมหานคร : สายธาร, 2544), หน้า 69.

ตารางที่ 2 การพิจารณาความสามารถในการชำระหนี้²⁴

คุณสมบัติ	ข้อมูลพิจารณา	
	บุคคล	ธุรกิจ
รายได้ประจำ	เงินเดือนและรายได้อื่น ๆ	ยอดขาย
ความสามารถในการหารายได้	ลักษณะของงานที่ทำ	กำไร
หนี้สินที่มีอยู่	ความสามารถในการทำงาน	ลักษณะและขนาดของธุรกิจ
รูปแบบการใช้จ่าย	ความมั่นคงของสถานที่ทำงาน	เครื่องหมายการค้า
	ลักษณะหนี้	นโยบายการบริหารและการตลาด
	ลักษณะของครอบครัว	หนี้สินทั้งระยะยาวและระยะสั้น
	ระดับการครองชีพ	ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ

2.2.3.3 เงินทุน (Capital) หมายถึง ทรัพยากรทางการเงินของผู้ขอสินเชื่อ พิจารณาจากฐานะความมั่นคงทางการเงินของบุคคล โดยดูมูลค่าทรัพย์สินมากกว่าหนี้สินในปัจจุบันอยู่เท่าใด ซึ่งจะเป็นตัวที่ทำให้สถาบันการเงินสามารถพิจารณาการอนุมัติให้สินเชื่อได้ง่าย โดยส่วนใหญ่สถาบันการเงินจะอนุมัติเงินสินเชื่อให้ไม่เกินครึ่งหนึ่งของจำนวนทรัพย์สินที่มีอยู่

2.2.3.4 หลักประกัน (Collateral) คือ ทรัพย์สินที่ผู้ขอสินเชื่อนำมาเป็นหลักประกันการชำระหนี้ในอนาคต และป้องกันความเสี่ยงต่อหนี้สูญที่อาจเกิดขึ้นได้ โดยจะช่วยให้สถาบันการเงินมีความมั่นใจในการปล่อยสินเชื่อ ซึ่งหลักประกันอาจจะเป็นทรัพย์สินหรือใช้บุคคลค้ำประกันก็ได้ สถาบันการเงินจะใช้หลักในการพิจารณาหลักประกัน คือ สภาพคล่องของหลักประกัน มูลค่าของหลักประกัน โดยมากแล้วสถาบันการเงินหรือผู้ให้สินเชื่อจะมุ่งต่อหลักประกันที่เป็นอสังหาริมทรัพย์เนื่องจากเป็นหลักประกันที่มีความเสี่ยงน้อยที่สุด

โดยหลักประกันที่สามารถนำมาใช้ในการค้ำประกันสินเชื่อต่อธนาคารนั้น ผู้ขอสินเชื่ออาจจัดหาหลักประกันอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างก็ได้ เพื่อให้เป็นที่พอใจแก่ธนาคาร ไม่ว่าจะเป็นการจำนอง จำน่า หรือค้ำประกัน ซึ่งอาจจะเป็นการจดจำนอง อสังหาริมทรัพย์ การจำนำสินค้า การจำนำทองคำแท่ง การจำนำใบหุ้นหรือพันธบัตรรัฐบาลไทย การนำเงินฝากมาเป็นประกัน หรือการใช้บุคคลในการค้ำประกัน²⁵ เป็นต้น

²⁴ อ้างแล้ว, เจริงอรรถที่ 23. หน้า 71

²⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 73

2.2.3.5 สภาพทางเศรษฐกิจ (Conditions) คือ สภาพทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ที่ส่งผลทำให้ฐานะของผู้ขอสินเชื่อเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นหรือเลวลง อาจเกิดจากกฎหมาย เศรษฐกิจ การเมือง ความผันผวนของอัตราดอกเบี้ยและอัตราแลกเปลี่ยน เป็นต้น ซึ่งความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้อาจส่งผลกระทบต่อผู้ขอสินเชื่อได้ทั้งสิ้น

ตัวอย่างของปัจจัยที่เกิดจากสภาพทางเศรษฐกิจ เช่น ช่วงเวลาของที่สภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ราคาสินค้าแปรปรวน การเปลี่ยนแปลงระเบียบและการบริหารของรัฐบาล การแข่งขันทางการค้า อัตราดอกเบี้ย เป็นต้น

2.2.3.6 ประเทศที่ติดต่อด้วย (Country) เป็นหลักเกณฑ์ที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ในปัจจุบันนี้จะต้องนำมาพิจารณา เนื่องจากเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งก่อให้เกิดความเสี่ยงอยู่หลายประการ เช่น ภาวะทางการเมือง ภาวะทางเศรษฐกิจและสังคม เป็นต้น โดยความเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องของเรื่องนี้ คือ อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราระหว่างประเทศ การกีดกันทางการค้า กฎระเบียบของการค้าโลก เป็นต้น ซึ่งจะส่งผลต่อการประมาณการรายรับและส่งผลกระทบต่อชำระหนี้ของผู้ขอสินเชื่อได้

2.3 การจัดชั้นสินทรัพย์ การกันเงินสำรอง และการปรับโครงสร้างหนี้

ธนาคารแห่งประเทศไทยได้มีการออกประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยที่ สนส. 31/2551 เรื่องหลักเกณฑ์การจัดชั้นสินทรัพย์และการกันเงินสำรองของสถาบันการเงิน เพื่อให้สถาบันการเงินถือปฏิบัติโดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.3.1 การจัดชั้นสินทรัพย์

ธนาคารแห่งประเทศไทยได้มีการจัดชั้นสินทรัพย์ออกเป็น 6 ประเภท ดังนี้

2.3.1.1 สินทรัพย์จัดชั้นสูง เช่น สิทธิเรียกร้องที่ได้ปฏิบัติการโดยสมควรเพื่อให้ได้รับชำระหนี้แต่ไม่มีทางที่จะได้รับชำระหนี้แล้ว เช่น ลูกหนี้ถึงแก่ความตาย เป็นคนลาบสูญ หรือไม่มีทรัพย์สินใด ๆ ที่จะชำระหนี้ได้ ลูกหนี้เลิกกิจการ สถาบันการเงินได้ฟ้องให้ลูกหนี้ล้มละลาย เป็นต้น

2.3.1.2 สินทรัพย์จัดชั้นสงสัยจะสูญ เช่น ลูกหนี้ค้างชำระเงินต้นหรือดอกเบี้ยเป็นระยะเวลารวมกันเกินกว่า 12 เดือนนับแต่วันถึงกำหนดชำระ เป็นต้น

2.3.1.3 สินทรัพย์จัดชั้นสงสัย เช่น ลูกหนี้ค้างชำระเงินต้น หรือ ดอกเบี้ยเป็นระยะเวลารวมกันเกินกว่า 6 เดือนนับแต่วันถึงกำหนดชำระ ลูกหนี้ที่ศาลมีคำสั่ง พิทักษ์ทรัพย์แล้ว ลูกหนี้ที่หยุดดำเนินกิจการหรือเลิกกิจการ ลูกหนี้ที่ประวิงการชำระหนี้ ลูกหนี้ที่ สถาบันการเงินติดต่อไม่ได้ เป็นต้น

2.3.1.4 สินทรัพย์จัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน เช่น ลูกหนี้ค้างชำระ เงินต้น หรือดอกเบี้ยเป็นระยะเวลารวมกันเกินกว่า 3 เดือนนับแต่วันถึงกำหนดชำระ เป็นต้น

2.3.1.5 สินทรัพย์จัดชั้นกล่าวถึงเป็นพิเศษหรือสินทรัพย์จัดชั้น ครอบระวัง เช่น ลูกหนี้ค้างชำระเงินต้น หรือดอกเบี้ยเป็นระยะเวลารวมกันเกินกว่า 1 เดือนนับแต่วัน ถึงกำหนดชำระ เป็นต้น

2.3.1.6 สินทรัพย์จัดชั้นปกติ เช่น ลูกหนี้ที่ไม่ผิดนัดชำระ ลูกหนี้ ที่ไม่เข้าข่ายเป็นลูกหนี้จัดชั้นสูญเสีย จะสูญเสียต่ำกว่ามาตรฐาน หรือกล่าวถึงเป็นพิเศษ (หรือ ครอบระวังเป็นพิเศษ) เป็นต้น

2.3.2 การกันเงินสำรอง

ตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยที่ สนส. 31/2551 เรื่องหลักเกณฑ์ การจัดชั้นสินทรัพย์และการกันเงินสำรองของสถาบันการเงิน ซึ่งสามารถสรุปออกมาเป็นตารางได้ ดังนี้

ตารางที่ 3 การกันสำรองตามประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทย

สินทรัพย์จัดชั้น	การกันสำรอง
สินทรัพย์จัดชั้นสูญเสีย	ให้สถาบันการเงินตัดออกจากบัญชีทั้งจำนวน
สินทรัพย์จัดชั้นจะสูญเสีย	ให้สถาบันการเงินกันเงินสำรองในอัตราร้อยละ 100
สินทรัพย์จัดชั้นสงสัย	ให้สถาบันการเงินกันเงินสำรองในอัตราร้อยละ 100
สินทรัพย์จัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน	ให้สถาบันการเงินกันเงินสำรองในอัตราร้อยละ 100
สินทรัพย์จัดชั้นกล่าวถึงเป็นพิเศษ	ให้สถาบันการเงินกันเงินสำรองโดยใช้ยอดคงค้างของต้นเงินที่ไม่รวม ดอกเบี้ยค้างรับ โดยให้กันสำรองในอัตราร้อยละ 2
สินทรัพย์จัดชั้นปกติ	ให้สถาบันการเงินกันเงินสำรองโดยใช้ยอดคงค้างของต้นเงินที่ไม่รวม ดอกเบี้ยค้างรับ โดยให้กันสำรองในอัตราร้อยละ 1

ที่มา : ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยที่ สนส. 31/2551 เรื่องหลักเกณฑ์การจัดชั้นสินทรัพย์และการกันเงินสำรองของสถาบัน การเงิน

2.3.3 การปรับโครงสร้างหนี้²⁶

การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของสถาบันการเงินมีวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาหนี้ทั่วไปและหนี้ที่มีปัญหา เพื่อให้สถาบันการเงินมีโอกาสได้รับชำระหนี้คืนสูงสุด หรือเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการดำเนินกิจการทั้งต่อลูกหนี้และต่อสถาบันการเงิน

การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ทั่วไป คือ การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่ไม่ได้มีส่วนสูญเสีย เช่น การลดอัตราดอกเบี้ยให้แก่ลูกหนี้ โดยมีการตกลงให้มีระยะเวลาปลอดหนี้ โดยลูกหนี้ยังคงจ่าย หรือชำระดอกเบี้ยในอัตราที่ระบุไว้ในสัญญาเดิม และสถาบันการเงินวิเคราะห์แล้วคาดว่าจะได้รับชำระเงินต้นและดอกเบี้ยได้อย่างครบถ้วนตามสัญญาการให้กู้ยืม

การปรับโครงสร้างหนี้ที่มีปัญหา คือ การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่มีการสูญเสียเนื่องจาก

- (1) มีการลดต้นเงินหรือดอกเบี้ยค้างรับที่บันทึกเป็นรายได้แล้วให้ลูกหนี้ หรือ
- (2) มีผลขาดทุนจากการรับโอนทรัพย์สินที่มีมูลค่าราคายุติธรรมต่ำกว่ายอดหนี้ที่ตัดจำหน่ายไป หรือ
- (3) มีการผ่อนปรนเงื่อนไขในการชำระหนี้ ซึ่งทำให้มูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดต่ำกว่ามูลหนี้ตามบัญชีของลูกหนี้รวมดอกเบี้ยค้างรับที่บันทึกเป็นรายได้แล้ว หรือ
- (4) มีส่วนสูญเสียจากการคำนวณโดยใช้มูลค่ายุติธรรมของหนี้ หรือการใช้มูลค่ายุติธรรมของหลักประกัน หรือมีส่วนสูญเสียจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ อันเนื่องมาจากเหตุผลอื่น เช่น การแปลงหนี้เป็นทุน เป็นต้น

²⁶ ธนาคารแห่งประเทศไทย . แนวนโยบายของธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง แนวนโยบายการปรับปรุงโครงสร้างหนี้.

3.ความทั่วไปเกี่ยวกับสถาบันการเงินรายย่อย

สถาบันการเงินรายย่อยได้มีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งเพื่อประโยชน์แก่ผู้ที่มีรายได้น้อย รวมถึงการจัดให้มีการบริการทางการเงินแก่ผู้ที่มีรายได้น้อยรวมถึงผู้ที่เป็นเจ้าของธุรกิจของตน โดยการบริการทางการเงินโดยทั่วไปจะหมายถึงการออมและการให้สินเชื่อ แต่อย่างไรก็ตามสถาบันการเงินรายย่อยยังมีการให้บริการด้านอื่น ๆ อีกด้วย เช่น บริการด้านการประกันภัย (Insurance) การบริการในการชำระหนี้ เป็นต้น

สถาบันการเงินรายย่อยยังเป็นศูนย์กลางทางการเงิน และยังเป็นศูนย์กลางในการบริการของชุมชน เช่น การสร้างกลุ่มทางการเงิน การพัฒนาทางการเงิน การให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการเงิน และรวมถึงการจัดการทางด้านกองทุนให้แก่สมาชิกในกลุ่ม ดังนั้นสถาบันการเงินรายย่อยจึงเป็นทั้งศูนย์กลางทางการเงินและสังคม

3.1 ความหมายของสถาบันการเงินรายย่อย

ความหมายของคำว่าสถาบันการเงินรายย่อยจะมีผู้นิยามให้ความหมายที่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ดังนี้

สถาบันการเงินรายย่อย หมายถึง การให้บริการของธนาคารแก่บุคคลผู้มีรายได้น้อย (lower-income) โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนยากจน (poor)²⁷

สถาบันการเงินรายย่อย หมายถึง การให้บริการทางการเงินแก่ลูกค้าผู้มีรายได้น้อย รวมถึงผู้บริโภครายย่อยและผู้ประกอบธุรกิจส่วนตัว ที่ไม่สามารถเข้าถึงการให้บริการของธนาคารได้²⁸

สถาบันการเงินรายย่อย หมายถึง การให้บริการทางการเงินแก่คนยากจน และลูกค้าผู้มีรายได้น้อย โดยจะเป็นการให้บริการทางการเงินและการกู้ยืมจากสถาบันการเงินรายย่อย โดยสถาบันการเงินรายย่อยจะใช้วิธีการให้กู้ขนาดเล็ก โดยอาจจะมีการวางหลักประกันจำนวนน้อย หรือไม่มีหลักประกันก็ได้ โดยวิธีการนี้รวมถึงการกู้ยืมแบบกลุ่มและหนี้สิน การออมก่อนการ

²⁷ Robert Peck Christen, Timothy R. Lyman, Richard Rosenberg. Microfinance Consensus Guidelines. (USA: The United States of America, 2003). p.5

²⁸ Wikipedia, Microfinance [Online], 1 August 2010. Available from: <http://en.wikipedia.org/wiki/Microfinance>.

กู้ยืม การเพิ่มขึ้นของขนาดสินเชื่อและการรับประกันการเข้าถึงเงินกู้ยืมในอนาคตหากผู้กู้ชำระเงินกู้ยืมได้อย่างเต็มที่และรวดเร็ว²⁹

สถาบันการเงินรายย่อย หมายถึง รูปแบบการให้บริการของธนาคารที่ได้ให้บริการแก่ผู้ว่างงาน หรือผู้มีรายได้น้อยเป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่ม ซึ่งเป็นผู้ที่ขาดโอกาสในการเข้าถึงการให้บริการของสถาบันการเงิน โดยมีเป้าหมายของการให้บริการ คือ การให้ผู้มีรายได้น้อยสามารถเข้าถึงการให้บริการทั้งทางด้านการออมทรัพย์ การขอสินเชื่อ รวมทั้งการประกันภัย³⁰

ดังนั้นจากความหมายที่ได้มีผู้ให้คำนิยามเกี่ยวกับสถาบันการเงินรายย่อยไว้สามารถสรุปความหมายของคำว่าสถาบันการเงินรายย่อยได้ดังนี้

สถาบันการเงินรายย่อย คือ สถาบันการเงินที่ได้เปิดให้บริการแก่ประชาชนผู้มีรายได้น้อย หรือผู้ที่ขาดโอกาสในการเข้าถึงการให้บริการทางการเงินจากสถาบันการเงินอื่น ๆ เช่น ธนาคารพาณิชย์ เป็นต้น เพื่อให้ประชาชนกลุ่มนี้สามารถเข้าถึงการให้บริการทางการเงินไม่ว่าจะเป็นการออมทรัพย์หรือการขอสินเชื่อ โดยสถาบันการเงินรายย่อยจะต้องมีการให้บริการที่เข้าถึงประชาชนทุกพื้นที่ไม่จำกัดแต่ในชุมชนเมือง จะต้องมีกระจายการดำเนินงานและการให้บริการไปยังพื้นที่ชนบทได้อย่างทั่วถึง และต้องเป็นสถาบันการเงินที่มีความเข้าใจถึงความต้องการทางการเงินของประชาชนชาวฐานรากได้เป็นอย่างดี

3.2 ลักษณะทั่วไปของสถาบันการเงินรายย่อย

3.2.1 ลักษณะการดำเนินงานทั่วไปของสถาบันการเงินรายย่อย

ลักษณะการดำเนินงานของสถาบันการเงินรายย่อยโดยทั่วไป ได้มีการดำเนินงานในเรื่องการให้กู้ในจำนวนน้อยซึ่งอยู่ในรูปแบบของเงินทุนหมุนเวียน (working capital) การประเมิณการกู้และการลงทุน การให้หลักประกันทดแทน เช่น การค้ำประกันแบบรวมกลุ่มหรือการบังคับการออมเงิน รวมถึงการควบคุมและการจัดสรรสินเชื่อที่ทันสมัย

²⁹ Microfinance Gateway, What is Microfinance? [Online], 1 August 2010. Available from: <http://www.microfinancegateway.org/p/site/m/template.rc/1.26.9183/#1>.

³⁰ Investopedia, What Does Microfinance Mean? [Online]. 20 August 2010. Available from: <http://www.investopedia.com/terms/m/microfinance.asp>.

ดังนั้น การดำเนินงานของสถาบันการเงินรายย่อยจะมีลักษณะที่ไม่แตกต่างไปจากสถาบันการเงินทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นการรับฝากเงินออมจากประชาชน การให้กู้ยืม (Loan) การบริการโอนเงิน เป็นต้น แต่ความแตกต่างที่สำคัญของสถาบันการเงินรายย่อยกับสถาบันการเงินทั่วไปนั้นก็คือ เรื่องของกลุ่มลูกค้าที่มาใช้บริการซึ่งสถาบันการเงินรายย่อยจะมีกลุ่มลูกค้าที่เป็นประชาชนรายย่อย เป็นกลุ่มผู้มีรายได้น้อย ในเรื่องของการให้กู้ก็ไม่สามารถที่จะปล่อยกู้ให้ได้ในปริมาณเงินจำนวนมากได้ ซึ่งหากปล่อยกู้ในจำนวนเงินที่มากสถาบันการเงินรายย่อยจะเกิดความเสี่ยงแก่ตัวธนาคารเอง ดังนั้นการดำเนินงานของสถาบันการเงินรายย่อยจะต้องมีความละเอียด ต้องคำนึงถึงกลุ่มลูกค้า คำนึงถึงความเสี่ยงของธนาคาร และคำนึงถึงผลกระทบต่าง ๆ ในทุก ๆ ด้านมากกว่าธนาคารพาณิชย์ทั่วไป

3.2.2 กลุ่มผู้มีความต้องการใช้บริการจากสถาบันการเงินรายย่อย

กลุ่มลูกค้าของสถาบันการเงินรายย่อย มิได้มีแต่กลุ่มผู้ประกอบการรายย่อย (Micro entrepreneurs) ที่มีความต้องการในการใช้เงินเท่านั้น ยังหมายรวมถึงกลุ่มลูกค้าที่มีความอยากจนหรือขาดแคลนเงินทั้งในตัวเมืองและชนบท เช่น ผู้ทำการค้า หาบเร่ แผงลอย เป็นต้น ที่มีความต้องการนำเงินไปประกอบกิจการ ต้องการใช้จ่ายในสภาวะการฉุกเฉิน นำไปปรับปรุงที่อยู่อาศัย นำไปใช้ในการบริโภค รวมทั้งนำไปเป็นกองทุนกู้ยืมในสังคม ซึ่งบุคคลเหล่านี้จะเรียกกันว่า คนจน หรือผู้ต้องการเงิน และยังหมายรวมถึงประชาชนทั่วไปอีกด้วย ที่สามารถมาใช้บริการในสถาบันการเงินรายย่อยได้ ไม่ได้หมายความว่าเฉพาะแต่ผู้มีรายได้น้อยเท่านั้น ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า กลุ่มผู้ใช้บริการของสถาบันการเงินรายย่อยสามารถมีได้ทุกกลุ่มแต่จะเน้นการให้บริการแก่ประชาชนชาวฐานรากเป็นหลัก โดยเป็นไปตามหลักการของธนาคารที่ได้วางไว้

3.2.3 ลักษณะของสถาบันการเงินรายย่อยที่ดี

สถาบันการเงินรายย่อยที่จะให้บริการแก่ประชาชนรายย่อยได้ดีนั้น ตัวสถาบันการเงินรายย่อยจะต้องมีความแข็งแกร่ง มั่นคง และมีประสิทธิภาพ โดยลักษณะของสถาบันการเงินรายย่อยที่ดีควรมีลักษณะ ดังนี้

- 1 ต้องมีลักษณะเล็ก การที่สถาบันการเงินรายย่อยมีขนาดเล็ก จะทำให้การควบคุมดูแลแต่ละองค์การจะเป็นไปได้ง่าย สะดวกต่อการให้บริการ และสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้เป็นอย่างดี และไม่สิ้นเปลืองงบประมาณการจัดตั้งหน่วยงานใหม่ หรือสาขาย่อยที่จะกระจายออกไปยังท้องที่อีกด้วย

2. การให้สินเชื่อที่สะดวก ง่าย และรวดเร็ว เป็นลักษณะที่ดีสถาบันการเงินรายย่อยและตัวของลูกค้าที่เข้ามาทำธุรกรรม เนื่องจากการมีขั้นตอนการดำเนินการที่ไม่ยุ่งยาก อำนวยความสะดวกให้แก่ลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการ และมีความรวดเร็ว นั้น ย่อมเป็นที่พึงพอใจแก่ผู้มาเข้าใช้บริการเป็นอย่างยิ่ง

3. มีทางเลือกในการใช้หลักทรัพย์ในการค้ำประกันเงินกู้ได้ เพราะการให้มีทางเลือกในการใช้หลักทรัพย์ในการค้ำประกัน จะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนรายย่อยอย่างมาก เนื่องจากผู้กู้สามารถเลือกหลักทรัพย์ที่ตนมีอยู่มาใช้ในการค้ำประกันได้ โดยไม่ต้องขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์ของธนาคาร ซึ่งหลักทรัพย์อาจจะเป็นบ้าน ที่ดิน เครื่องมือเครื่องใช้ในการประกอบอาชีพ การให้บุคคลมาค้ำประกัน หรือจะเป็นการค้ำประกันแบบรวมกลุ่ม ซึ่งทุกอย่างย่อมเป็นผลดีต่อตัวผู้กู้ และทำให้สามารถดึงให้ประชาชนเข้าถึงแหล่งเงินกู้ในระบบได้เป็นอย่างดี

4. การจัดสรรเงินกู้ให้อีกครั้ง เมื่อได้มีชำระเงินกู้ครั้งก่อนเสร็จแล้ว เนื่องจากผู้กู้มันเป็นประชาชนที่มีรายได้น้อย การกู้เงินจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้สามารถมีแหล่งเงินทุนในการนำไปประกอบอาชีพ ดังนั้นหากผู้กู้ที่มีการชำระเงินตามกำหนดระยะเวลา เท่านั้นที่สามารถที่จะกู้เงินเพิ่มได้อีกในก้อนต่อไป แต่หากไม่สามารถชำระได้ทันกำหนดระยะเวลา และมีความประสงค์ที่จะกู้ใหม่ จะไม่สามารถได้อัตราเงินกู้เดิมแต่จะต้องถูกลดลงเพื่อเป็นการลงโทษต่อการไม่ตรงต่อเวลา ซึ่งเป็นอีกหนทางหนึ่งที่ทำให้ผู้กู้ต้องเร่งนำเงินมาชำระหนี้เงินกู้ก่อนเก่าเพื่อทำการรักษาเครดิตทางการเงินไว้ในการกู้ครั้งต่อไป และลดปัญหาการเกิดหนี้สูญได้ดีอีกทางหนึ่งด้วย

5. อัตราดอกเบี้ยจะต้องครอบคลุมทุกการทำธุรกรรมทางการเงินของสถาบันการเงินรายย่อย

6. ต้องมีอัตราการชำระคืนเงินกู้ในระดับสูง การได้รับชำระหนี้เงินกู้คืนมาในระดับสูง เป็นสิ่งซึ่งชี้ถึงการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพของหน่วยงาน สะท้อนความเป็นอยู่และความร่วมมือของคนในท้องถิ่น

7. การให้บริการจะต้องมีสถานที่ที่สะดวก เนื่องจากจะต้องมีการให้บริการประชาชนที่ไม่สามารถเข้าถึงการบริการทางการเงินได้ ดังนั้นการที่สถาบันการเงินรายย่อยได้ตั้งสถานที่การให้บริการที่สามารถทำให้ประชาชนได้รับความสะดวกสบายในการใช้บริการ และครอบคลุมทุกท้องที่ที่ไม่มีบริการทางด้านการเงินเข้าถึง จะเป็นอีกหนึ่งแรงดึงดูดใจให้ลูกค้าเข้ามาสู่ระบบการเงินได้เป็นอย่างดี

3.2.4 วัตถุประสงค์ของสถาบันการเงินรายย่อย

สถาบันการเงินรายย่อยมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งเพื่อสนองความต้องการทางการเงินให้แก่ประชาชนมีรายได้น้อย โดยเป้าหมายของสถาบันการเงินรายย่อยคือ การพัฒนาความต้องการทางการเงินที่ธนาคารโดยทั่วไปไม่สามารถให้บริการได้ ซึ่งวัตถุประสงค์โดยทั่วไป คือ

1. การลดความยากจน เนื่องจากสถาบันการเงินรายย่อย เป็นสถาบันที่ให้การช่วยเหลือทางการเงินแก่กลุ่มคนที่มีรายได้น้อย หรือมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการประกอบอาชีพ การที่กลุ่มคนเหล่านี้มาใช้บริการจากสถาบันการเงินรายย่อย สามารถทำให้มีแหล่งเงินทุนไปต่อยอดในการทำธุรกิจ หรือนำไปประกอบอาชีพเพื่อเป็นการสร้างงานให้แก่ตนเอง และนำไปจุนเจือครอบครัวได้
2. การสนับสนุนให้มีการทำธุรกิจรูปแบบใหม่ รวมทั้งการกระจายการลงทุนในทุกกิจกรรม และต้องการขยายความเติบโตทางธุรกิจที่มีอยู่ เนื่องจากสถาบันการเงินรายย่อยได้เปิดโอกาสให้กลุ่มธุรกิจขนาดเล็ก หรือผู้ที่ประกอบธุรกิจส่วนตัวสามารถมาใช้บริการในการกู้ยืมเงินไปต่อยอดโอกาสทางธุรกิจได้ จึงทำให้ผู้ที่ขาดแคลนเงินทุน หรือมีเงินทุนในการประกอบธุรกิจไม่เพียงพอสามารถมาขอสินเชื่อในการประกอบธุรกิจได้

3.3 แนวทางการกำกับดูแลสถาบันการเงินรายย่อย

สถาบันการเงินรายย่อยเป็นสถาบันการเงินที่จะต้องมีความเสี่ยงในการกำกับดูแล เช่นเดียวกับสถาบันการเงินทั่วไป เพื่อให้การดำเนินงานมีความมั่นคง และเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด โดยได้กำหนดลักษณะการดำเนินงานของสถาบันการเงินรายย่อยไว้ดังนี้

3.3.1 หลักเกณฑ์ในการประกอบธุรกิจ ได้อนุญาตให้ประกอบธุรกิจเพื่อให้บริการแก่ลูกค้าและสามารถทำธุรกรรมเพื่อบริหารสินทรัพย์หรือหนี้สิน และเพื่อป้องกันความเสี่ยงของสถาบันการเงินรายย่อยเอง ประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำหนดการดำเนินงานของสถาบันการเงินรายย่อย หรือธนาคารพาณิชย์เพื่อรายย่อย ไว้ดังนี้³¹

³¹ ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ที่สนส.10/2552 เรื่องขอบเขตการประกอบธุรกิจและขอบเขตการทำธุรกรรมของธนาคารพาณิชย์เพื่อรายย่อย

- เรื่องธุรกิจเพื่อการให้บริการลูกค้า โดยสามารถประกอบธุรกิจพื้นฐานของธนาคารพาณิชย์ได้ คือ การให้สินเชื่อแก่ลูกค้าโดยจำกัดวงเงินตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำหนดไว้ รวมถึงการรับฝากเงิน รับชำระเงินซึ่งเป็นธุรกรรมพื้นฐานของธนาคารพาณิชย์ อีกทั้งยังสามารถดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับปัจจัยเงินตราต่างประเทศโดยต้องดำเนินการภายใต้การกำหนดตามประกาศของกระทรวงการคลัง พร้อมทั้งยังสามารถมีบัญชีเงินฝากเงินตราต่างประเทศที่ต่างประเทศและสามารถส่งเงินตราต่างประเทศออกไปสำรองไว้เป็นบัญชีเงินฝาก และยังสามารถดำเนินธุรกิจอื่นที่มีความสำคัญต่อการประกอบธุรกิจของสถาบันการเงินได้ เช่น การเรียกเก็บเงินตามตั๋ว การรับอวัล การค้าประกัน เป็นต้น

- ธุรกิจที่ห้ามสถาบันการเงินรายย่อยประกอบกิจการ เช่น ธุรกิจการค้าตราสารหนี้ ธุรกิจการค้าหลักทรัพย์ที่เป็นหน่วยลงทุน ธุรกิจที่เกี่ยวกับอนุพันธ์ทางการเงิน ธุรกิจซื้อขายล่วงหน้า เป็นต้น เนื่องจากธุรกิจเหล่านี้อาจก่อให้เกิดความเสี่ยงแก่ธนาคารพาณิชย์เพื่อรายย่อยได้ง่าย ดังนั้นทางธนาคารแห่งประเทศไทยจึงได้บัญญัติห้ามไว้มิให้ประกอบธุรกิจดังกล่าว

ดังนั้นการกำกับดูแลสถาบันการเงินที่ให้บริการแก่ประชาชนและผู้ประกอบการรายย่อยควรต้องนำหลักเกณฑ์ตามประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทยที่ได้กำหนดกฎเกณฑ์ในการประกอบธุรกิจของสถาบันการเงินรายย่อยไว้นำมาปรับใช้ให้เกิดการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการ และลดปัญหาความเสี่ยงที่อาจจะเกิดแก่สถาบันการเงินรายย่อยเอง

3.4 สถาบันการเงินเพื่อประชาชนและผู้ประกอบการรายย่อยตามแนวนโยบายของแผนพัฒนาระบบสถาบันการเงินระยะที่ 1 และ 2 (Financial sector master plan)

แผนพัฒนาระบบสถาบันการเงิน คือ การกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ กลยุทธ์ และแผนดำเนินการ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบสถาบันการเงินไทย และในการกำหนดนโยบายสถาบันการเงินในระยะ 5 – 10 ปีข้างหน้า โดยแผนพัฒนาระบบสถาบันการเงินนี้ได้เกิดจากการร่วมมือกันนำเสนอของกระทรวงการคลังและธนาคารแห่งประเทศไทย ข้อมูลที่ใช้ในการกำหนดนโยบายจะได้มาจากการทำการสำรวจความต้องการของผู้ใช้บริการทางการเงินว่ามีความต้องการในสิ่งใด การบริการที่มีอยู่พอเพียงหรือไม่ และปัญหาอะไรบ้างที่ต้องได้รับการแก้ไข และนำมากำหนดในแผนพัฒนาระบบสถาบันการเงินระยะ เพื่อให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้บริการ

และสามารถแก้ไขปัญหาทางการเงินได้อย่างตรงจุด³² ซึ่ง ณ ปัจจุบันนี้แผนพัฒนาระบบสถาบันการเงินที่ได้ใช้อยู่ คือ แผนพัฒนาระบบสถาบันการเงินระยะที่ 2 ซึ่งมีกำหนดระยะเวลาการดำเนินงานนโยบายระหว่างปี พ.ศ.2553 – 2557 โดยเป็นแผนที่ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาระบบสถาบันการเงินระยะที่ 1 ที่ได้วางกรอบการพัฒนาสถาบันการเงินไว้ในช่วงปี พ.ศ. 2547 – 2551

โดยแผนพัฒนาระบบสถาบันการเงินระยะที่ 1 และ ระยะที่ 2 มีเนื้อหาของนโยบายเกี่ยวกับสถาบันการเงินเพื่อประชาชนและผู้ประกอบการรายย่อย ดังต่อไปนี้

3.4.1 แผนพัฒนาระบบสถาบันการเงินระยะที่ 1 หรือ FSMP I

แผนพัฒนาระบบสถาบันการเงินระยะที่ 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อเปิดโอกาสในการเข้าถึงบริการทางการเงินที่จำเป็นของประชาชนได้อย่างทั่วถึง เสริมสร้างระบบการเงินให้มีเสถียรภาพและประสิทธิภาพ สามารถแข่งขันได้ สร้างความสมดุลระหว่างตลาดสินเชื่อและตลาดทุน และส่งเสริมกลไกให้ผู้บริโภคได้รับความคุ้มครองและความเป็นธรรม ซึ่งสาระสำคัญของแผนพัฒนาระบบสถาบันการเงินระยะที่ 1 ที่มีต่อประชาชนและผู้ประกอบการรายย่อย คือ การส่งเสริมบริการทางการเงินให้แก่ประชาชนผู้มีรายได้น้อย ซึ่งไม่ได้รับบริการจากธนาคารพาณิชย์อย่างทั่วถึง และส่งเสริมการรวมตัวกันจัดตั้งองค์กรทางการเงินชุมชนให้มีความเข้มแข็ง เพื่อตอบสนองความต้องการบริการทางการเงินขั้นพื้นฐาน และปรับบทบาทของสถาบันการเงินเฉพาะกิจให้สามารถให้บริการได้ตรงกับความต้องการของประชาชนมากยิ่งขึ้น โดยถือเป็นมาตรการที่ส่งเสริมให้มีบริการทางการเงินอย่างทั่วถึง ช่วยแก้ปัญหาการขาดโอกาสในการเข้าถึงการรับบริการทางการเงินของผู้มีรายได้น้อยโดยทำการส่งเสริมให้ธนาคารพาณิชย์ที่มีอยู่แล้วให้บริการทางการเงินแก่ผู้มีรายได้น้อยทั้งในเมืองและชนบท

3.4.2 แผนพัฒนาระบบสถาบันการเงินระยะที่ 2 หรือ FSMP II

แผนพัฒนาระบบสถาบันการเงินระยะที่ 2 เป็นแผนการดำเนินงานที่ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาระบบสถาบันการเงินระยะที่ 1 โดยแผนที่ 2 มีรายละเอียดในเรื่องของการดำเนินงานเพื่อช่วยเหลือประชาชนและผู้ประกอบการรายย่อย คือ ได้จัดให้มีการส่งเสริมการเข้าถึงสถาบันการเงิน โดยมีการส่งเสริมให้ประชาชนกลุ่มต่าง ๆ สามารถเข้าถึงบริการทางการเงินได้มากขึ้น

³² ธนาคารแห่งประเทศไทย, ถาม-ตอบข้อสงสัย แผนพัฒนาระบบสถาบันการเงิน [ออนไลน์], 21 ตุลาคม 2553. แหล่งที่มา: http://www.bot.or.th/Thai/FinancialInstitutions/Highlights/MasterPlan/Documents/Q_A.pdf.

โดยเฉพาะผู้ประกอบการรายย่อยและผู้มีรายได้น้อย โดยสนับสนุนให้มีสถาบันการเงินเฉพาะกิจ เพื่อเน้นการให้บริการทางด้านการเงินแก่กลุ่มผู้มีรายได้น้อยและธุรกิจขนาดเล็กที่ยังไม่สามารถเข้าถึงบริการของธนาคารพาณิชย์ รวมทั้งยังมีมาตรการสนับสนุนสถาบันการเงินเอกชนให้มีรูปแบบการให้บริการที่เหมาะสมกับกลุ่มประชาชนที่ยังขาดโอกาสเข้าถึงบริการทางการเงิน เช่น การเปิดโอกาสให้ผู้บริการรายใหม่ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการเงินรายย่อยที่ประสบความสำเร็จเข้ามาให้บริการเพิ่มเติม แต่ทั้งนี้ทางกระทรวงการคลังและธนาคารแห่งประเทศไทยจะเป็นผู้พิจารณาในการให้ใบอนุญาตแก่ผู้บริการรายใหม่เป็นรายกรณีตามหลักเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้